

ОЦІЦЯ А. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук

ЩОДО ЗАКРІПЛЕННЯ ЦІЛІ В КК УКРАЇНИ

Цілі в історії розвитку українського кримінального законодавства регламентувалися по-різному. Зокрема, законодавець уже незалежної України, як і раніше законодавець СРСР, використовує категорію «ціль» виключно для позначення бажаних результатів дії окремих інститутів, зокрема інституту покарання.

У КК РСФСР 1922 р. зазначалося про цілі покарання і засоби соціального захисту [1, с. 13], в КК РСФСР 1926 р. тільки про цілі засобів соціального захисту [2, с. 52], а в КК РСФСР 1960 р. [3, с. 101] і КК України 2001 р. законодавець закріпив виключно цілі покарання як одного інституту кримінального права. А от, наприклад, в ст. 1 КК КНР вказується, що цілями виступають «...нанесення відплати злочинності, охорона народу, об'єднання боротьби держави проти злочинності з конкретним досвідом і реальною ситуацією...» [4, с. 14].

У кримінальному законодавстві більшості закордонних країн норми, що визначають його цілі, відсутні. Відповідна традиція в більшій мірі характерна для країн Прибалтики, Співдружності Незалежних Держав і деяких країн колишнього соціалістичного табору (Китай, Ємен). Однак і тут є часом суттєві відмінності в термінології. Зокрема, КК Грузії (ч. 3 ст. 1) визначає не завдання, а цілі Кримінального кодексу, а КК Киргизстану (ч. 1 ст. 1) досить чітко проводить межу між його цілями й завданнями.

Значна більшість кримінальних кодексів не закріплює цілі кримінального законодавства, зокрема до них відносяться: КК Бельгії, КК Голландії, КК Данії, КК Азербайджанської Республіки, КК Іспанії, КК Латвії, КК Польщі, КК Білорусі, КК Казахстану, КК Туркменістану, КК Сан-Маріно, КК Аргентини, КК Кореї, КК Таджикистану, КК Узбекистану, КК Російської Федерації, КК Туреччини, КК Німеччини, КК Франції, КК Швейцарії, КК Естонії та інші. Однак, **законодавець у положеннях КК України в якості основних для кримінального права цілей виділив ряд основоположних відносин, які він повинен постійно прагнути зберегти, а саме охорону прав і свобод людини.**

У теорії права ціль визначаються по-різному. Наприклад, «ціль права (і норми права) — це процес свободи, рівності і справедливості в житті людей, тобто твердження і прогресивний розвиток ціннісних властивостей і початок самого права, який виражається в принципі формальної рівності» [5, с. 497].

Ціль — це конкретний еталон, до досягнення якого повинен прагнути будь-який суб'єкт, який реалізує право на практиці [6, с. 17], це

«майбутнє в сьогоденні», передбачення відповідного результату [7, с. 88].

Д. І. Анісімов вважає, що ціль в праві — це результати, які суспільство і держава сподіваються досягнути за допомогою використання такого інструменту охорони і регулювання суспільних відносин, як право. Ціль відображає потреби суспільства і держави відносно уникнення конкретних соціальних наслідків [8, с. 41–52].

Отже, ціль — це мислимий результат конкретної діяльності, результат функціонування. Досягнення цілі припускає послідовне вирішення ряду взаємозалежних задач — проблем, що вимагають вирішення; задачі, таким чином, виступають як проміжні цілі діяльності. Ціль — **модель майбутнього, те що потрібно ще досягти, майбутній результат діяльності.**

Інакше кажучи, це той уявний образ, який ми бажаємо досягти. У той же час він нами пізаний, він існує, будучи зафіксованим у законі. Однак, на нормативному рівні, в кримінальному законодавстві України, відсутнє закріплення цілі Кримінального кодексу України, а його закріплення, в свою чергу, могло б відображати мотивацію дії кримінального закону, тобто детермінацію його призначення, що відповідало б принципу доцільності в кримінальному праві.

Тому, пропонується доповнити діючий КК України Преамбулою наступного змісту: «Головними пріоритетами та ціллю існування кримінального закону є правове забезпечення охорони духовності і свободи, рівності і солідарності, людського розвитку і гідності, громадського суспільства та демократії, єдності і правової держави, сучасної української державності, міжнаціональної і міжконфесійної злагоди, взаємної поваги і толерантності, справедливості і добра».

В свою чергу Преамбула могла б використовуватися, як системоутворюючий ключ для тлумачення КК України в цілому, тобто задавати напрям тлумачення: в КК України містяться слова, які є багатозначними інструментами, проте ми виявляємо значення слів, інтерпретуючи в зв'язку з направленістю своєї свідомості. Статті закону посягають суто нормативний характер, а Преамбула змогла бути такою частиною КК України, яка відображала б в жатому вигляді напрям кримінальної політики. Також, Преамбула змогла б слугувати правовим блокером або правовим фільтром для несистемних змін, які не відповідають розвитку суспільства і закони про ці зміни будуть суперечити такій Преамбулі. І все завдяки закріпленню цілі КК України.

Список використаних джерел

1. Уголовный кодекс РСФСР 1922 года : принят постановлением ВЦИК 26 мая 1922 года [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://ru.wikisource.org/wiki>
2. Уголовный кодекс РСФСР 1926 года : принят постановлением ВЦИК 22 ноября 1926 года // СУ РСФСР. — 1926. — № 80. — Ст. 600.

3. Уголовный кодекс РСФСР / Мин-во юстиции РСФСР ; ред.: М. М. Левина, Е. Я. Лямина. – М. : Госюриздат, 1960. – 176 с.
4. Уголовный кодекс Китайской Народной Республики : принят на 5-й сессии Всекитайского собрания народных представителей шестого созыва 14 марта 1997 г. / под ред. А. И. Коробеева ; пер. с китайск. Д. В. Вичикова. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2001. – 303 с.
5. Нерсесянц В. С. Общая теория права и государства : учебник / В. С. Нерсесянц. – М. : Норма, 1999. – 552 с.
6. Стручков С. К. Цели и средства в праве: понятие и признаки / С. К. Стручков // Вестник ВУиТ. Сер. «Юриспруденция». – Тольятти : ВУиТ. – 2003. – Вып. 27. – С. 15– 21.
7. Якушин В. Пели уголовной ответственности / В. Якушин, О. Тюпняков // Уголовное право. – 2003. – № 2. – С. 88– 89.
8. Анисимов Д. И. Функции уголовного права / Д. И. Анисимов // Вестник юридического факультета : сб. науч. тр. – Самара : Изд-во Самар. гуманит. акад., 2006. – Вып. 7. – С. 41– 52.

АБАКИНА-ПЛЯВСЬКА Л. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
молодший науковий співробітник науково-дослідної частини,
кандидат юридичних наук

ПРИЧЕТНІСТЬ ДО ЗЛОЧИНУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ КРАЇН ПРЕЦЕДЕНТНОГО ТИПУ ПРАВА

Інститут причетності до злочину є актуальним та перспективним напрямком наукових досліджень у сучасній доктрині кримінального права. Практичного значення мають доробки як в теоретичній площині, так і щодо нормативного регулювання. В аспекті останнього значимими є дослідження у сфері законодавчого досвіду зарубіжних країн.

Так, причетність до злочину — це умисне або необережне протиправне діяння (дія або бездіяльність) без ознак співучасті, що пов'язане з основним (попереднім) злочином, яке не сприяє та не обумовлює його вчинення. Пропонується проаналізувати загальні особливості законодавчого закріплення причетності до злочину в законодавстві країн прецедентного типу права (Великобританія, США).

Прецедентний тип правової системи характеризується відсутністю Кримінального кодексу чи подібного кодифікованого акта, натомість діють окремі закони, які містять у собі норми загальної частини кримінального права та передбачають відповідальність за окремі категорії злочинів тощо. Так, згідно з параграфом 4 Закону про кримінально-карні посягання 1981 р. встановлюється кримінальна відповідальність за надання будь-якої допомоги правопорушникові або прийняття чи